

Norsk Vanns innspill til:
Høring i Energi- og miljøkomiteen 2. februar om
Meld. St. 13 (2020-2021) Klimaplan for 2021 - 2030 fra Klima- og miljødepartementet

Vannbransjen kan spille en viktig rolle i omstillingen til lavutslippssamfunnet og økt, grønn konkurransekraft for norsk næringsliv. Det er behov for å investere 332 mrd. kr i vann- og avløpsinfrastrukturen frem mot 2040, for å sikre rent vann i springen og rent vann i naturen. Investeringene gir store muligheter for innovasjon og utvikling av bærekraftige løsninger og kan gi økt vekst og sysselsetting i hele landet. Norsk vannteknologi og vannkompetanse vil ha et stort globalt marked.

Under følger våre innspill til de ulike relevante kapitlene i Klimaplanen:

Til kapittel 2 – Noregs klimabidrag i ei verd i endring:

Vannbransjens rolle i bærekraftarbeidet

Vannbransjen har ansvaret for de viktige vann- og avløpstjenestene til befolkning og næringsliv og forvalter dermed en av våre aller viktigste ressurser i et bærekraftperspektiv – rent vann. Vannbransjen skal sørge for nok og rent vann i springen, levere rensert vann tilbake til vannkretsløpet og utnytte ressursene i avløpsvannet på en god måte. Drikkevanskilder er en viktig naturressurs som må beskyttes for dagens og fremtidens generasjoner. Vannbransjen spiller også en sentral rolle i klimatilpasningsarbeidet og med å omstille samfunnet til å tåle mer ekstreme nedbørsepisoder. Vi skylder dessuten kommende generasjoner å vedlikeholde og utvikle en infrastruktur som er bedre enn den vi selv overtok.

Dette viktige arbeidet bør gjøres på en bærekraftig måte og med en kvalitet på anleggene som sikrer god funksjonalitet og lang levetid. Samfunnsansvaret som dette innebærer er på samme tid en forpliktelse og en mulighet til å skape gode vilkår for levedyktige samfunn og næringsliv, samt vekst og utvikling for landet.

Vannbransjen kan spille en sentral rolle i det grønne skiftet og i arbeidet med å omstille Norge til et konkurransedyktig lavutslippssamfunn. I 2019 ble det omsatt for 24,4 mrd. kr i arbeidet med å produsere vann- og avløpstjenestene, og investeringsbehovet i kommunalt eide vann- og avløpsanlegg fram mot 2040 er i en ny Norsk Vann-rapport beregnet til 332 mrd. kr. De store investeringene i vann- og avløpsinfrastruktur og klimatilpasningstiltak fremover gir muligheter for innovasjon og utvikling av bærekraftige løsninger, som har et marked både nasjonalt og globalt.

Gjennom teknologiutvikling innen vann og avløp vil Norge bidra positivt til et av de viktige bærekraftmålene til FN, også utenfor vårt eget land.

Til kapittel 3 – Regjeringa sin plan for å kutte utsleppa som ikkje er kvotepliktig:

Behov for fremtidsrettede rammebetingelser for slam

Vann- og avløpsanleggene i kommunene kan bidra til det grønne skiftet og en mer sirkulær økonomi, gjennom bl.a. økt produksjon av ren energi og økt utnyttelse av ressursene i avløpet. Det er imidlertid behov for mer fremtidsrettede og avklarte rammebetingelser på avløps- og gjødselvarsområdet, for å kunne utvikle dagens avløpsrensaneanlegg til morgendagens ressursbehandlingsanlegg. På avløpsrensaneanleggene produseres store mengder slam, som er rikt på organisk materiale og næringsstoffer som nitrogen og fosfor, og som må behandles og utnyttes som en verdifull ressurs. Det investeres i biogassanlegg flere steder for å ta ut energipotensialet fra slammet.

Fosfor er en knapphetsressurs, og det er viktig å sørge for at fosfor i avløpsvann tilbakeføres kretsløpet via ny plantevekst. I Norge gjenbrukes 85-90 % av slammet fra avløpsrensaneanleggene i jordbruket og på grøntarealer. Strenge, særnorske kvalitetskrav har bidratt til at slammet har vært attraktivt som gjødsel og jordforbedringsmiddel. Forskning og teknologiutvikling for å gjøre fosforet mest mulig tilgjengelig for plantevekst, pågår i Norge og andre land. Etter at bl.a. Norsk Vann oppfordret Klima- og miljødepartementet (KLD) til å etablere en fosforplattform, anbefalte Miljødirektoratet i sin rapport til KLD at det etableres et

politisk mål for en mer optimal utnyttelse av fosfor i Norge. Et slikt mål kan være det som skal til for å utløse de mange små og store tiltak, som kan gi grunnlag for teknologiutvikling og vekst. Norske rensesanlegg forvalter store fosfor-ressurser, men det er fortsatt usikkerhet knyttet til hvordan disse ressursene best kan utnyttes for fremtiden. Forvaltningen av fosfor som ressurs og som problem er underlagt ulike lover og departement, så også her er det behov for en overordnet, politisk ambisjon og mer samordnet statlig forvaltning.

Statsforvalterne har strammet inn sin oppfølging av avløpsrensesanleggenes utslippstillatelser, noe som medfører en stor økning i investeringsbehovet og tilhørende behov for å øke gebyrene. Samtidig skaper det uavklarte regelverket for slam og slambehandling stor usikkerhet ved valg av teknologi og tilsvarende høy risiko for feilinvesteringer. Valg av metode for behandling og disponering av avløpsslam har stor betydning ved fornying og bygging av nye avløpsrensesanlegg. Regelverket for gjødselvarer av organisk opphav m.v. forvaltes av Mattilsynet, og har vært under revisjon siden 2010. Det haster å få avklart rammebetingelsene for behandling og disponering av avløpsslam, slik at kommuner og selskap kan investere fornuftig og langsiktig.

Biogass

I Klimaplanen foreslår regjeringen å «ta sikte på å innføre omsetningskrav for biodrivstoff i skipsfart fra 2022». Dette er et tiltak Norsk Vann støtter. Dette kan gi den nødvendige markedsadgangen som kan trygge de investeringer som kommunen kan gjøre for å ta neste skritt inn i en enda bedre utviklet sirkulærøkonomi. Norske avløpsrensesanlegg har stor kapasitet til å levere biogass til mange næringer.

Norsk Vann støtter også en handlingsplan for biogass slik regjeringen foreslår.

Til kapittel 6 – Omstilling og grønn konkurransekraft for norske verksemder:

Store behov gir store muligheter

Dette krevende utfordringsbildet nasjonalt og globalt innebærer også spennende muligheter for Norge som nasjon:

- En kraftig opptrapping av investeringene på vann- og avløpsområdet vil sikre rent vann i springen og rent vann i naturen
- Investeringene vil bidra til det grønne skiftet og en sirkulær økonomi, gjennom bedre forvaltning av vannressursene, produksjon av ren energi samt gjenvinning av ressursene i avløpet
- En nødvendig satsing vil gi økt verdiskaping og sysselsetting i hele landet, da det er behov for styrket kompetanse og mer arbeidskraft både i kommunene og i næringslivet for å få gjort jobben
- Det må satses på innovasjon og teknologiutvikling, slik at de store investeringene gjøres på en fremtidsrettet, bærekraftig og kostnadseffektiv måte og blir en viktig brikke i utviklingen av velfungerende lokalsamfunn og smarte byer
- Satsingen på vann- og avløpsområdet vil gi muligheter for synergier med andre bransjer som olje og maritim sektor
- Det er et stort eksportmarked for vannkompetanse og vanteologi, dersom vi som nasjon lykkes i arbeidet på hjemmebane

Innovasjon

Det er ønskelig at teknologiutviklingen skjer i nært samarbeid mellom kommunene, entreprenører, rådgiver, kunnskapssektoren og virkemiddelapparatet innen FoU. I en fragmentert bransje har dette til nå vært vanskelig.

Vannbransjen står foran store investeringsbehov for å kunne levere trygt og sikkert drikkevann. Innovasjon og utvikling av nye tekniske løsninger vil være svært viktig for å kunne gjennomføre fornyingen innenfor akseptable kostnader for innbyggerne, og for å sikre tilstrekkelig fornyingstakt. Program for teknologiutvikling skal være en katalysator for en slik utvikling. Et program for teknologiutvikling i vannbransjen vil gi bedre, billigere og mer bærekraftige vann- og avløpstjenester, noe som både har betydning for folkehelsen og samtidig vil føre til innovasjon og grønn vekst på et viktig samfunnsområde.

Kommunen kjøpte i 2019 varer og tjenester for 17,5 milliarder kr årlig i det private markedet. Behovet for bedre vann og avløpstjenester er enormt i ute i verden. Når vi de neste 20 årene skal bestille vesentlig mer fra det private markedet må anledningen til å bygge en sterk og internasjonalt konkurransedyktig leverandørindustri benyttes. Nasjonalt finnes det mye kompetanse i andre næringer som kan bidra inn. Skal vi få til dette må også staten bidra slik at vi får til en trippel helix, hvor forskning, næringsliv og det offentlige kan samvirke godt.

Til kapittel 7 - Fornybar energi gjer det mogleg med grøn endring:

Tall fra bedreVANN viser at vannbransjen i Norge hadde et energiforbruk på ca. 770 GWh i 2019, 41 % på vann og 58 % på avløp (nedgang på 5% siden 2014). Selv om det fortsatt er få kommuner og selskap som produserer energi selv, var produksjonene i 2019 250 GWh. Dette utgjør 32 % av forbruket. De store renseanleggenes biogassproduksjon utgjør halvparten, fjernvarme fra avløpsnettene den andre. Det er estimert at vann- og avløpsanleggene har et energipotensiale på over 1 TWh, hvorav 20 % kan hentes ved energieffektivisering og øvrige 80 % ved produksjon av fornybar energi i anleggene gjennom produksjon av biogass fra slam, energi fra avløpsvannet gjennom varmepumper, mikrokraft fra vanddistribusjonssystemet mv. Noen kommuner og interkommunale selskap har gått foran og gjennomført en rekke tiltak, som normalt også er lønnsomme tiltak på litt sikt. Men vann- og avløpsvirksomhetene har også mange andre presserende oppgaver å ta hånd om, slik at energitiltak erfaringsmessig ikke er det første som prioriteres når det er begrensede ressurser til planlegging og gjennomføring av mange viktige tiltak. Det er derfor behov for å gjøre en analyse av hvilke incentivordninger som best kan bidra til økt energisparing og produksjon av fornybar energi fra vann- og avløpsanleggene.

Avslutning

Arbeid med klima, bærekraft og teknologi innebærer spennende muligheter for den enkelte kommune, Norge som nasjon og med muligheter for global påvirkning:

- Investeringene vil bidra til det grønne skiftet og en sirkulær økonomi, gjennom bedre forvaltning av vannressursene, produksjon av ren energi samt gjenvinning av ressursene i avløpet
- En nødvendig satsing vil gi økt verdiskaping og sysselsetting i hele landet, da det er behov for å styrke kompetansen og øke arbeidskraftbehovet både i kommunene og i næringslivet for å få gjort jobben
- Det må satses på innovasjon og teknologiutvikling, slik at de store investeringene gjøres på en fremtidsrettet, bærekraftig og kostnadseffektiv måte og blir en viktig brikke i utviklingen av velfungerende lokalsamfunn og smarte byer
- Et stort og voksende hjemmemarked gir store muligheter for norsk leverandørindustri, entreprenører og konsulenter. En målrettet satsing kan være nødvendig for å styrke disse i konkurransen mot importerte løsninger
- Det er et stort eksportmarked for vannkompetanse og vannteknologi, dersom vi som nasjon lykkes i arbeidet på hjemmebane

Kontaktpersoner:

Direktør Thomas Breen, mob. 479 75 340, thomas.breen@norskvann.no

Stabsleder Thomas Langeland Jørgensen, mob. 950 49 728, thomas.langeland.jorgensen@norskvann.no

Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide vann- og avløpselskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 320 kommuner med ca. 95 % av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer. Norsk Vann har en samarbeidsavtale med KS.